EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 22.08.2005
KOM(2005) 382 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS
EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

EY:n perustamissopimuksen 19 artiklan 1 kohdassa säädetyn, kunnallista äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta koskevan poikkeuksen myöntämisestä direktiivin 94/80/EY 12 artiklan 4 kohdan mukaisesti

1. KERTOMUKSEN TAVOITE

Neuvoston direktiivissä 94/80/EY[1] esitetään niiden unionin kansalaisten kunnallista äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta koskevat yksityiskohtaiset säännöt, jotka eivät ole asuinvaltionsa kansalaisia[2].

Direktiivin 12 artiklan 4 kohdassa todetaan, että komissio esittää Euroopan parlamentille ja neuvostolle viimeistään 31. joulukuuta 1998 ja sen jälkeen joka kuudes vuosi kertomuksen, jossa se tarkistaa, onko asianomaisille jäsenvaltioille perustamissopimuksen 19 artiklan 1 kohdan mukaisesti myönnetty poikkeus yhä aiheellinen, ja ehdottaa tarvittaessa asianmukaisia mukautuksia.

2. ÄÄNIOIKEUS JA VAALIKELPOISUUS KUNNALLISVAALEISSA

Jokaisella unionin kansalaisella on äänioikeus ja vaalikelpoisuus kunnallisvaaleissa siinä jäsenvaltiossa, jossa hän asuu, samoin edellytyksin kuin kyseisen jäsenvaltion omilla kansalaisilla.[3]

Tämä on yksi vuonna 1992 tehdyssä Maastrichtin sopimuksessa tunnustetuista unionin kansalaisten oikeuksista. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen (jäljempänä ”EY:n perustamissopimus”) 19 artiklassa määritellään erikseen kansalaisten oikeudet osallistua poliittiseen toimintaan asuinvaltiossaan.

EY:n perustamissopimuksen 19 artiklan 1 kohdassa todetaan, että jokaisella unionin kansalaisella on äänioikeus ja vaalikelpoisuus kunnallisvaaleissa siinä jäsenvaltiossa, jossa hän asuu, samoin edellytyksin kuin kyseisen jäsenvaltion omilla kansalaisilla. Tätä oikeutta käytetään neuvoston antamien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaan. Sääntöihin voi sisältyä poikkeuksia, jos ne ovat perusteltuja jonkin jäsenvaltion erityisten ongelmien takia.

Kunnallista äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta koskevat yksityiskohtaiset säännöt vahvistettiin vuonna 1994 edellä mainitussa direktiivissä. Direktiivin 3 artiklan mukaan jokaisella, joka määräpäivänä

(a) on unionin kansalainen EY:n perustamissopimuksen 17 artiklan mukaisesti ja joka

(b) olematta asuinvaltion kansalainen täyttää muuten asuinvaltion lainsäädännössä säädetyt tämän valtion kansalaisten äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta koskevat edellytykset,

---

1 Neuvoston direktiivi 94/80/EY, annettu 19 päivänä joulukuuta 1994, niiden unionin kansalaisten kunnallista äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta koskevista yksityiskohtaisista säännöistä, jotka asuvat jäsenvaltiossa, jonka kansalaisia he eivät ole (EYVL L 368, 31.12.1994, s. 38), sellaisena kuin se on muutettuna 13 päivänä toukokuuta 1996 annetulla neuvoston direktiivillä 96/30/EY (EYVL L 122, 22.5.1996, s. 14) ja sellaisena kuin se on mukautettuna 16. huhtikuuta 2003 tehdyllä liittymissopimuksella (EYVL L 236, 23.9.2003, s. 334), jäljempänä ”direktiivi”.

2 Jäljempänä ”muiden EU-maiden kansalaiset”.

3 Euroopan unionin perusoikeuskirjan 40 artikla (EYVL C 364, 18.12.2000, s. 1).

on äänioikeus ja vaalikelpoisuus tämän jäsenvaltion kunnallisvaaleissa tämän direktiivin säännösten mukaisesti.

Direktiivissä ei yleisesti sallita asuinvaltion esittävän vaatimusta, että muiden EU-maiden kansalaisten on asuttava tietty vähimmäisaika kyseisen jäsenvaltion alueella, ennen kuin heille myönnetään äänioikeus tai vaalikelpoisuus, jos vastaavaa vaatimusta ei kohdisteta omille kansalaisille. Lisäksi sellaisessa tapauksessa muiden EU-maiden kansalaisten katsotaan täyttäneen asuinvaltion ehdon asumisesta maassa tietyn vähimmäisajan, kun he ovat asuneet vastaavan ajan muissa jäsenvaltioissa (vrt. 4 artiklan 1 kohta).

3. DIREKTIIVIN 12 ARTIKLAAN PERUSTUVAT POIKKEUKSET

Direktiivissä sallitaan poikkeuksia yleisistä säännöistä. Poikkeukset on perusteltava jonkin jäsenvaltion erityisillä ongelmilla. Direktiivin 12 artiklan 1 kohdassa todetaan, että jos 1. tammikuuta 1996 jossakin jäsenvaltiossa niiden unionin äänestysikäisten kansalaisten osuus, jotka asuvat tässä jäsenvaltiossa mutta eivät ole sen kansalaisia, on suurempi kuin 20 prosenttia kaikista maassa asuvista äänestysikäisistä unionin kansalaisista, tämä jäsenvaltio voi tästä direktiivistä poiketen:

(a) rajata äänioikeuden niille direktiivin 3 artiklassa tarkoitetuille äänioikeutetuille henkilöille, jotka ovat asuneet jäsenvaltiossa määrätyn vähimmäisajan, joka voi olla enintään kunnallisen edustajiston toimikauden pituinen,

(b) rajata vaalikelpoisuuden niille direktiivin 3 artiklassa tarkoitetuille vaalikelpoisille henkilöille, jotka ovat asuneet jäsenvaltiossa määrätyn vähimmäisajan, joka voi olla enintään mainitun edustajiston kahden toimikauden pituinen, sekä

(c) toteuttaa aiheelliset toimenpiteet ehdokaslistojen laatimiseksi erityisesti niiden unionin kansalaisten sopeuttamisen helpottamiseksi, jotka ovat toisen jäsenvaltion kansalaisia.

Direktiivin 12 artiklan 2 kohdassa todetaan, että Belgian kuningaskunta voi tästä direktiivistä poiketen soveltaa 12 artiklan 1 kohdan a alakohdan säännöksiä rajoitettuun määrään kuntia, joiden luettelo sen on toimitettava tiedoksi vähintään vuotta ennen niitä kunnallisia vaaleja, joissa poikkeusta aiotaan käyttää.

Direktiivin 12 artiklan 3 kohdassa todetaan seuraavaa: jos jonkin jäsenvaltion lainsäädännössä säädetään, että toisen jäsenvaltion kyseisessä jäsenvaltiossa asuvilla kansalaisilla on äänioikeus maan kansanedustuslaitoksen vaaleissa täsmälleen samoin edellytyksin kuin äänioikeutetuilla henkilöillä, joilla on valtion kansalaisuus, ensiksi mainittu jäsenvaltio voi tästä direktiivistä poiketen olla soveltamatta 6–11 artiklaa näihin kansalaisiin.

4. SOVELLETUT POIKKEUKSET

Luxemburg on ainoa direktiivin 12 artiklan 1 kohdan poikkeukseen vedonnut jäsenvaltio. Luxemburg rajoittaa äänioikeuden muiden EU-maiden kansalaisiin, joiden lainmukainen asuinpaikka on ollut Luxemburgin alueella ja jotka ovat asuneet

maassa vähintään viisi vuotta ennen rekisteröitymistä äänestäjäksi.[4] Vaalikelpoisuuden kohdalla Luxemburg edellyttää muiden EU-maiden kansalaisten asuneen maassa samoin vähintään viisi vuotta ennen hakemuksen jättämistä.[5]

Kunnanvaltuuston jäsenet valitaan kuuden vuoden toimikaudeksi.[6] Niinpä äänioikeutta varten vaadittu vähimmäisasumisaika on lyhyempi kuin kunnanvaltuuston edustajan toimikausi ja on direktiivin mukainen. Sama koskee vaalikelpoisuuteen sovellettavaa vähimmäisasumisaikaa: se on lyhyempi kuin mainitun edustajiston kahden toimikauden pituus.

Belgia ei ole koskaan ilmoittanut kunnista, joihin se soveltaisi 12 artiklan 2 kohdan mukaista poikkeusta.

5. POIKKEUKSEN MYÖNTÄMISEEN VAIKUTTAVIEN TEKIJÖIDEN ARVIOINTI

Direktiivin 12 artiklan 1 kohdassa määritellään, että poikkeus voidaan myöntää edellyttäen, että ”jossakin jäsenvaltiossa niiden unionin äänestysikäisten kansalaisten osuus, jotka asuvat tässä jäsenvaltiossa mutta eivät ole sen kansalaisia, on suurempi kuin 20 prosenttia kaikista maassa asuvista äänestysikäisistä unionin kansalaisista”.

Niinpä on tutkittava, onko niiden äänestysikäisten unionin kansalaisten osuus, jotka asuvat Luxemburgissa mutta eivät ole sen kansalaisia, enemmän kuin 20 prosenttia kaikista Luxemburgissa asuvista äänestysikäisistä unionin kansalaisista.

Direktiivin 12 artiklan 4 kohdan toisessa virkkeessä todetaan, että poikkeussäännöksiä 1 kohdan mukaisesti soveltavien jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle kaikki tarvittavat taustatiedot. Komissio pyysi[7] Luxemburgin viranomaisia toimittamaan uusimmat tiedot

– niiden äänestysikäisten unionin kansalaisten lukumäärästä, jotka asuvat Luxemburgissa mutta eivät ole sen kansalaisia, ja

– kaikkien Luxemburgissa asuvien äänestysikäisten unionin kansalaisten lukumäärästä.

Luxemburgin viranomaisten antamien tietojen mukaan Luxemburgissa asui 133 831 muiden EU-maiden kansalaista. Kaikkiaan Luxemburgissa asui 356 274 äänestysikäistä unionin kansalaista.

Siten niiden äänestysikäisten unionin kansalaisten osuus, jotka asuivat Luxemburgissa mutta eivät olleet sen kansalaisia, oli 37,6 prosenttia kaikista maassa asuvista äänestysikäisistä unionin kansalaisista. Osuus on selvästi direktiivissä esitetyn raja-arvon (20 %) yläpuolella.

Mitä tulee perustamissopimuksen 19 artiklan 1 kohdan ja direktiivin 12 artiklan 2 kohdan mukaiseen poikkeukseen, Belgian tilanne, joka liittyy erityispiirteisiin ja

---

4 18. helmikuuta 2003 annetun vaalilain (Loi électorale) 2 artikla.
5 18. helmikuuta 2003 annetun vaalilain (Loi électorale) 192 artikla.
6 18. helmikuuta 2003 annetun vaalilain (Loi électorale) 186 artikla.
7 30. elokuuta 2004 päivätty kirje.

tasapainoon ja tosiasiaan, että maan perustuslaissa todetaan kolme virallista kieltä ja maantieteellinen jako alueisiin ja yhteisöihin, ei ole muuttunut. Belgia ei ole vielä koskaan käyttänyt hyväksi poikkeusta.

6. PÄÄTELMÄT

Komissio katsoo, että Luxemburgille EY:n perustamissopimuksen 19 artiklan 1 kohdan ja direktiivin 12 artiklan 1 kohdan mukaisesti myönnetyn poikkeuksen perusteena olevat seikat pätevät edelleen.

Komissio katsoo, että Belgialle EY:n perustamissopimuksen 19 artiklan 1 kohdan ja direktiivin 12 artiklan 2 kohdan mukaisesti myönnetyn poikkeuksen perusteena olevat seikat pätevät edelleen.

Sen vuoksi komissio ei katso tarpeelliseksi ehdottaa muutoksia.